

Blaker dit op Facebook uit en die hele wêreld weet daarvan

Uitlatings kan jou duur kos

RIANA DE LANGE
Port Elizabeth

"Ek kan nie wag dat dit vyf uur word nie. Vandag het ek genoeg gehad van dié #[@* plek!]" Jy het al die boodskap op jou Facebook-maatskapie se profielblad gelees, óf jy het al self jou eierlike "status" daar bekend gemaak vir wie almal om te sien.

Maar nie alle uitlatings op Facebook is klaarblyklik so onskuldig of onskadelik nie.

Volgens die nuusdiens Sapa is drie werknemers onlangs afgedank of geskors weens uitlatings wat hulle op Facebook gemaak het oor hul toesighouers of omdat hulle 'n mededinging se produk op hul profielblad sou bevorder het.

Hoe nou gemaak, want is Facebook-kommunikasie nie privaat nie, kan jy nie daarop se wat jy wil nie, en het die werkgewer die reg om na te lees oor jou lewe en bedrywighede buite die werk?

Me. Sandra Burmeister, uitvoerende hoof van die werwingsgroep Landelahni Business Leaders, sê werknemers moet besef wat op Facebook gesê word, is in die openbare domein. "Om iemand op Facebook sleg te sê, is soos om dit op 'n advertensiebord langs die pad te doen."

Gebruikers moet ook die konteks van Facebook verstaan. Wat jy daar sê, is nie dieselfde as 'n private e-posboodskap tussen twee mense nie. Dr. Willem Landman, uitvoerende hoof van die Etiek-instituut van Suid-Afrika en buitewone professor aan die Universiteit van Stellenbosch, sê al het ons hier te doen met 'n virtuele wêreld en hoëtegnologie, kan jy steeds mense benadeel met wat jy sê.

Die waardes soos respek vir mekaar, lojaliteit, eerlikheid en vertroue bly steeds van krag.

"Mens moet versigtig wees wat jy sê, selfs al is dit aan 'n beperkte vriendekring, waarsku hy.

Inherent aan enige indiensnemingskontrak is respek vir die werkgewer en die beginsel dat die werknemer nie die maatskappy/werkgewer se reputasie mag skaad nie.

Op grond daarvan behoort werknemers ook 'n wag voor hul mond te plaas, aldus Burmeister.

Prof. Piet Naudé, 'n kenner in sake-etiek en direkteur van die Sakeskool aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit (NMMU) in Port Elizabeth, sê die voorvalle van die werkers wat ontslaan of geskors is, wys dat ons inderdaad in die era van Big Brother begin leef.

"Deel van die vraag oor dié voorvalle is vir hom of die betrokke werknemer op 'n werkekenaar of by sy tuisrekenaar was toe hy afbrekende of onaanvaarbare uitlatings oor sy baas gemaak het.

Hy sê die etiese konsensus is ál meer dat die werkgewer die reg het om werknemers se e-posboodskappe te monitor, asook die webwerwe wat hul besoek en vas te stel hoeveel tyd daaraan bestee word as dit nie met werk verband hou nie.

Dit spruit daaruit dat die toerusting aan die werkgewer behoort én omdat die werker betaal word om produktief te wees tydens werkeure.

Naudé verduidelik wanneer iemand van sy huis op sy eie toerusting Facebook-uitlatings maak, moet dit ook binne die grense van die

"Om iemand op Facebook sleg te sê, is soos om dit op 'n advertensiebord langs die pad te doen," sê me. Sandra Burmeister, uitvoerende hoof van die werwingsgroep Landelahni Business Leaders.

spraak (in dié geval vir die individu) en die baas se aanspraak op vryheid van inligting.

Niemand kan die baas verhoed om openbare inligting te gaan oplees nie.

Mnr. Shaun Posthumus, 'n doktorsale student in inligtingsteunologie aan die Nelson Mandela Metropolitaanse Universiteit (NMMU), sê die toegang tot inligting op iemand se Facebook-profiel, hang af van hoe sterk die sekuriteit van 'n gebruiker se profiel opgestel is.

Die meeste gebruikers is eger onbewus daarvan dat hulle self hul profiel se sekuriteit kan opstel om byvoorbeeld net hul gekose vriendekring toe te laat.

Die keuse is joune. Met oningeligte gebruikers gebeur dit dus dat enigeen toegang tot al jou inligting kan kry, sê hy.

Daar is altyd die gevaar van mense wat deur sekuriteitsmeganismes kan breek.

Selvs banke loop deur en geen sekuriteit is 100% onfeilbaar nie, sê Posthumus.

Burmeister sê enigeen op Facebook plaas hom/haarsel basies in die openbare arena, en het as sodanig nie veel beheer oor wie lees dit wat jy in daardie openbare ruimte – soos met 'n blog – geplaas het nie. Dis heeltemal denkbaar (en wetlik korrek) dat werkgewers en toekomstige werkgewers Facebook of ander sosiale media kan gebruik as 'n verwysing, of om karakterverwysings te evalueer.

Hoewel Landelahni nog nie maatskappye in Suid-Afrika teëgekomp het wat dié roete volg nie, is die internasionale neiging al meer om mense via Google op te soek, wat ook inligting op iemand se Facebook-inligting kan gee, sê sy.

Wees bewus van die persoonlike en professionele beeld of handelsmerk van jouself wat jy in die openbaar wil uitdra.

"Maak eerder seker dit wat in die openbare arena geplaas word, is wat jy wil hê mense van jou moet weet," is Burmeister se raad.

Grondwet wees en wegstuur van byvoorbeeld haatspraak of opruiende taalgebruik. Hoewel gebruikers kan meen dit is private uitlatings, is dit nie geheim nie. "Facebook is nie geheime terrein nie," sê hy.

Daar is ook die kwessie van vryheid van

